

Monitoring izvještaj političkog, socijalnog i ekonomskog učešća mladih Crne Gore 2022.

Rezime

NVO Prima, Crna Gora

U OVOM IZVJEŠTAJU

- 1 Rezime
- 1 Podaci o političkom, socijalnom i ekonomskom učešću mladih
- 2 Poređenje podataka tokom 4 godine monitoringa
- 3 Preporuke za politike i pitanja za zastupanje

Napori treba da budu usmjereni ka širenju prisutnosti omladinskih struktura na nacionalnom i lokalnom nivou, da bi se obezbijedila šira uključenost u proces donošenja odluka.

Ovaj monitoring izvještaj o Indeksu učešća mladih je dio aktivnosti NVO Prima implementiranih kao dio redovnih aktivnosti regionalne mreže "Omladinski HUB za Zapadni Balkan i Tursku". To je mreža CSO-a koje rade na omladinskim politikama kreirana prije osam godina kao dio regionalnog projekta finansiranog od strane CSF regionalnog programa EU, implementiran od strane Ana i Vlade Divac Fondacije iz Srbije u partnerstvu sa NVO Prima iz Crne Gore, Partnerima Albanija, Savezom mladih Kruševo iz Sjeverne Makedonije i Fondacijom volontera zajednice (TOG) iz Turske.

Indeks učešća mladih je kreiran od strane YH4WBT Mreže 2016. godine. On pruža uvid u prilike mladih ljudi za uključenje u društvo. Obuhvata njihovu uključenost u procesima donošenja odluka, njihov pristup tržištu rada i njihovu uključenost u društveni život. Ovaj izvještaj se sastoji iz političkih, ekonomskih i socijalnih faktora uključenosti povezanih sa mladima u Crnoj Gori. Izvještaj pokriva indikatore iz 2022. godine i baziran je na podacima prikupljenim putem desk istraživanja i odgovorima na zvanične zahtjeve o informacijama poslatim odgovornim institucijama (MONSTAT, Parlament Crne Gore, Ministarstvo obrazovanja, Zavod za izvršenje krivičnih sankcija, lokalne samouprave, itd.).

Indeks učešća mladih igra ključnu ulogu u razumijevanju, procjeni i zalaganju za uključenje mladih ljudi u različitim aspektima društva. Pruža strukturirani okvir za evaluaciju, informiše procese donošenja odluka i doprinosi tekućem dijalogu o jačanju učešća mladih u Crnoj Gori i širem regionalnom kontekstu.

Nakon analiziranja indikatora, tim NVO Prima je zaključio da je jačanje implementacije politika ključno za rješavanje ekonomske nejednakosti, kreiranje prilika za zapošljavanje i nuđenje socijalne podrške ranjivim grupama. Ovo uključuje hitno rješavanje sistemskih problema u okviru sistema socijalne zaštite, krivično-pravnog sistema i implementiranje programa rehabilitacije, kao i naglašavanje potrebe za strategije prevencije, naročito u oblasti nasilja. Takođe vjerujemo da bi bilo korisno za naše napore zastupanja da se prioritizuju inicijative fokusirane na poboljšanju kvaliteta obrazovanja i ohrabrenju promocije neformalnog obrazovanja i obuka.

Podaci o političkom učešću mladih

Indikator	Podatak	Žensko	Muško
Mladi ministri u Vladi M/Ž	0%	0%	0%
Mladi zamjenici ministara u Vladi M/Ž	0%	0%	0%
Mladi članovi Skupštine M/Ž	4%	0%	100%
Mladi gradonačelnici	0%	0%	0%
Online alati za informacije i učešće u donošenju odluka Vlade i Skupštine	100%		
Online alati za informacije i učešće u donošenju odluka opština	100%		
Postojanje omladinskih struktura (savjeta, parlamenata, sindikata) na nacionalnom nivou	0%		
Postojanje omladinskih struktura (savjeta, parlamenata, sindikata) na lokalnom nivou	56%		

Prisustvo omladinskih struktura na lokalnom nivou ukazuje na decentralizovani pristup uključenosti mladih u donošenje odluka. Rješavanje nedostatka zastupljenosti na nacionalnom nivou i promovisanje rodne raznolikosti u političkim ulogama mogu biti oblasti fokusa za poboljšanje političke uključenosti mladih.

Prepoznajući raznolikost i prirodu izazova s kojima se mladi ljudi suočavaju, njegovanje bolje saradnje među ovim sektorima se vidi kao ključno za kreiranje efikasnijih i holističnijih rješenja za potrebe mladih.

Podaci o socijalnoj uključenosti mladih

Indikator	Podatak	Žensko	Muško
Mladi ljudi u opasnosti od siromaštva	23%	24.6%	21.5%
Procenat siromašnih ljudi (mladih ljudi koji žive ispod linije siromaštva) (Broj mladih siromašnih ljudi/broj mladih ljudi)	Nema podataka	Nema podataka	Nema podataka
Mladi ljudi u zatvorima	29%	/	/
Mladi ljudi koji su dio sistema socijalne zaštite (koji primaju finansijsku podršku u sistemu socijalne zaštite) podijeljeni sa mladim ljudima koji su u sistemu socijalne zaštite	Nema podataka	Nema podataka	Nema podataka
Napuštanje srednjeg obrazovanja	3%	2%	3%
Mladi ljudi upisani u visokom obrazovanju	32%	38%	27%
Mladi ljudi koji su završili visoko obrazovanje	14%	15%	12%
Učešće u neformalnom obrazovanju i obukama (trajanje 4 nedelje)	3.2%	3.4%	3%

Podaci o ekonomskom učešću mladih

Indikator	Podatak	Žensko	Muško
NEET stopa	23%	22%	25%
Stopa nezaposlenosti mladih	25%	22%	29%
Dugoročna stopa nezaposlenosti mladih	14%	12%	16%
Stopa učešća mladih na tržištu rada	55%	51%	59%
Stopa zapošljenosti mladih	41%	40%	42%
Mladi ljudi koji su započeli svoj biznis uz finansijsku podršku države	no data	no data	no data
Samozapošljeni mladi ljudi	8%	6%	10%

Strukturni problemi na tržištu rada, kao što su manjak raznovrsnih mogućnosti za posao, ograničene industrije ili regionalne razlike, bi mogli biti važni faktori koji doprinose izazovima sa kojima se suočavaju mladi ljudi u traženju odgovarajućeg zapošljenja.

Poređenje podataka tokom 4 godine monitoringa

Visoke stope nezaposlenih i NEET mladih bi mogli biti indikatori širih ekonomskih izazova u Crnoj Gori. Ekonomski padovi, ograničene prilike za zapošljenje ili neslaganje između obrazovanja i tržišta rada takođe mogu doprinijeti ovim problemima.

Godina	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Stopa nezapošljenosti	29.2	28.8	26.5	26.0	22.3	30.7	32.5	25.4

Procenat mladih ljudi starosti 15–29 godina koji nisu u radnom odnosu, obrazovanju ili obuci u 2022. godini je mnogo bolji nego u prethodne 2 godine, kao 2015. Kao i prošle godine, procenat je veći za mlade muškarce nego za žene (24.6 naspram 21.7).

Godina	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
NEET (15-29)	23.4	22.3	21.4	21.0	21.3	26.6	26.5	23.2

Stopa učešća mladih na tržištu rada ukazuje da značajan dio mladih ljudi ne učestvuju aktivno u tržištu rada, vjerovatno zbog faktora kao što su sticanje visokog obrazovanja, učestvovanje u stručnom osposobljavanju, ili suočavanje sa drugim vrstama prepreka u učešću. Relativno visoka stopa dugoročne nezaposlenosti sugeriše da se neki mladi ljudi možda muče da osiguraju stabilno zapošljenje, potencijalno zbog faktora kao što su manjak iskustva, vještina, ili dostupnih pozicija.

Preporuke za politike i problemi za zastupanje

Razumijevanje specifičnih dinamika i uzroka iza ovih indikatora je ključno za dizajniranje efikasnih politika i intervencija da bi se popravila cjelokupna situacija za mlade ljude. Ako uzmemo u obzir ekonomsko učešće, strukturni problemi u tržištu rada, kao što je manjak raznolikih prilika za zapošljenje, ograničenih industrija, ili regionalnih razlika, takođe mogu pridodati izazovima sa kojima se nose mladi ljudi kada traže odgovarajuće zapošljenje.

Situacija da za sve godine imamo nedostatak podataka o mladim ljudima koji su započeli svoje biznise sa državnom finansijskom podrškom bi mogla ukazati na izazove u preduzetničkom ekosistemu. Može ukazati i na potrebu za više podržavajućih politika, pristupačno finansiranje ili preduzetničko obučavanje za mlade ljude ili više koordinacije u prikupljanju podataka, s obzirom na to da postoje različiti programi finansirani od strane države. Relativno mala stopa mladih ljudi se odlučuje na samo-zapošljenje, vjerovatno zbog različitih faktora, uključujući ograničen pristup resursima, izazove u započinjanju biznisa, ili preferenciju za tradicionalnim zapošljenjem.

Bilo bi važno poboljšati implementiranje politika za rješavanje ekonomske nejednakosti, stvaranje prilika za zapošljavanje i obezbjeđivanje socijalne podrške ranjivim grupama, uključujući rješavanje sistemskih problema u krivičnom pravnom sistemu, obezbjeđivanje rehabilitacionih programa i fokusiranje na prevencione strategije, npr. treba uložiti napore zastupanja ka implementiranju inicijativa za poboljšanje kvaliteta obrazovanja i promovisanja neformalnog obrazovanja i obuka.

Takođe je neophodno zalaganje za obezbjeđivanje efektivnosti i inkluzivnosti sistema socijalne zaštite za pružanje adekvatne podrške onima kojima je potrebna. Sistem treba da prati podatke o toj podršci, ali ako želimo pozitivnu promjenu, ključno je imati holističan pristup koji rješava mnogo faktora istovremeno da bi se stvorila više podržavajuće i inkluzivno okruženje za mlade ljude. NVO Prima kontinuirano promovise aktivno učešće mladih ljudi u procesima donošenja odluka u poljima obrazovanja, zapošljavanja i političkog učešća. Ovo uključuje zalaganje za stvaranje funkcionalnih mehanizama koji se brinu za to da se mladi glasovi čuju u razvijanju politika. Tokom vremena, stajalište NVO Prima je da je

neophodno za sve aktere, naročito CSO, da budu aktivno uključeni u zalaganje za poboljšanja okvira politika ciljanih na čuvanje mladih ljudi, naročito mladih žena, od rodno zasnovanog nasilja i porodičnog nasilja. Ovaj trud je uključio I kampanju za dalje poboljšanje pravnog okvira, specifično u Krivičnom Zakoniku Crne Gore, fokusiranu na kriminalizovanje aktivnosti kao što je “osvetnička pornografija”, koja podrazumijeva neovlašćeno dijeljenje i distribuciju fotografija i video snimaka pojedinaca kroz socijalne mreže i online grupe bez njihovog pristanka.

NVO Prima se dosljedno zalagala i ovo smatra jednako važnim za budućnost, za obogaćenje ulaganja u omladinske politike i uspostavljanje održivog finansiranja za organizacije civilnog društva (CSOs) i mreže aktivno uključene u implementiranju programa za mlade. Ovo zalaganje je u skladu sa sveobuhvatnim nacionalnim okvirom politike za mlade u koji spada Zakon o mladima, Strategija za mlade i Program za ostvarivanje javnog interesa u oblasti omladinske politike.

Dodatno, organizacija želi da naglasi važnost osnaživanja lokalnih CSO i omladinskih servisa na nivou zajednice. Ovaj fokus je namjeren za omogućavanje smislene i stalne implementacije aktivnosti koje su specifično prilagođene da odgovore na posebne potrebe mladih u njihovom lokalnom kontekstu. Želimo poboljšanu saradnju i koordinaciju među različitim sektorima uključenih u implementaciju inicijativa omladinske politike kroz cijelu Crnu Goru.

Još jedan ključni aspekt zalaganja organizacije je poziv za uvećanje broja Mjesnih savjeta kao integralnih mehanizama za ohrabrivanje i omogućavanje učešća mladih u procesima donošenja odluka. Ovaj naglasak na lokalnom angažovanju je ključno za osiguravanje da se glasovi mladih jasno čuju i uzimaju u obzir u oblikovanju politika koje direktno na njih utiču.

Prepoznavanje višestručne prirode izazova sa kojima se mladi susrijeću, podsticanje bolje saradnje među ovih sektora se smatra ključnim za stvaranje efikasnijih i holističkih rješenja za potrebe mladih.